

EIROPAS PILSONU PANEL- DISKŪSIJA PAR STARPPAAUDŽU TAISNĪGUMU

Informācijas komplekts

Saturs

1. PROCESS

Kas ir Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas?

4

Kā šī Eiropas pilsoņu paneļdiskusija par starppaaudžu taisnīgumu norisināsies?

4

2. KOMPETENCE

Pie kā strādāšu?

6

Jūsu uzdevums

6

3. TEMATS

Kas man jāzina par starppaaudžu taisnīgumu?

6

Uz kādiem aspektiem tas attiecas?

8

Ko varētu iekļaut stratēģijā starppaaudžu taisnīguma jomā?

9

*Labāka pārvaldība
un demokrātiska līdzdalība*

9

Ilgtermiņa problēmu kopīga risināšana

10

*Cilvēku aizsardzība un spēcīgāku
kopienu veidošana*

10

Starppaaudžu taisnīguma piemēri ES

11

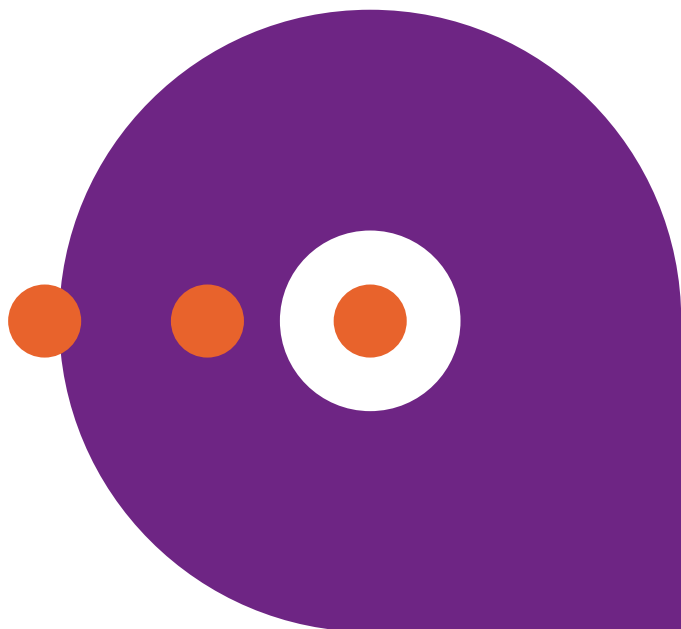
Kā būtu, ja... jūs varētu iedomāties, kāda izskatās taisnīga nākotne visām paaudzēm?

13

4. PAPILDU

resursi

14

Ievads

Laipni lūdzam Eiropas pilsoņu paneļdiskusijā par starppaaudžu taisnīgumu! Paldies, ka pievienojāties mums! Ceram, ka šī pieredze būs patīkama, iedvesmojoša un jēgpilna. Pieņemot Eiropas Komisijas uzaicinājumu, jūs dodaties īpašā ceļojumā. Kopš 2021. gada līdzīgās Eiropas pilsoņu paneļdiskusijās ir iesaistījušies 1800 cilvēku no visas Eiropas. Viņi ir dalījušies savos viedokļos un palīdzējuši veidot ES politiku. Tagad ir jūsu kārta!

Jūs esat viens no 150 pēc nejaušības principa atlasītiem pilsoņiem no visām 27 Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm. Kopā jūs atspoguļojat ES daudzveidību. Turpmākajos mēnešos jūs strādāsiet pie tā, lai nāktu klajā ar ieteikumiem par galvenajiem aspektiem **stratēģijā starppaaudžu taisnīguma jomā**, pie kuras Eiropas Komisija pašlaik strādā. Jums būs laiks uzklaut citus pilsoņus, mācīties no viņiem un apmainīties ar idejām, lai sagatavotu savus ierosinājumus Eiropas Komisijai. Mēs darīsim visu iespējamo, lai nodrošinātu, ka jūs jūtaties gaidīts un atbalstīts visā procesā. Ar nepacietību gaidām, kad sāksim darbu kopā ar jums.

KAS ORGANIZĒ ŠO PANEĻDISKUSIJU?

Eiropas pilsoņu paneļdiskusiju par jaunu stratēģiju starppaaudžu taisnīguma jomā organizē **Eiropas Komisija**.

Eiropas Komisija ir ES iestāde, kas ierosina jaunus tiesību aktus un nodrošina, ka tiek ievēroti spēkā esošie tiesību akti. Tas attiecas uz ES ikdienas darbu, piemēram, programmu vadīšanu un budžeta pārvaldību. Komisija strādā, lai uzlabotu dzīvi Eiropā tādās jomās kā tirdzniecība, vide un godīga konkurence.

Pašlaik Komisija gatavo jaunu stratēģiju, lai nodrošinātu, ka politika ir taisnīga pret visām paaudzēm — jauno, veco un nākamo. Pirms stratēģijas iesniegšanas 2026. gada pirmajā pusē Komisija vēlas uzklaut cilvēkus visā Eiropā. Apkopojot visu sabiedrības slāņu un ES dalībvalstu pilsoņu viedokļus, šī paneļdiskusija nodrošinās, ka ieteikumi atspoguļo ES pilsoņu

viedokļus un vēlmes. Jūsu dalība šajā pilsoņu paneļdiskusijā ir svarīga, lai palīdzētu apzināt jomas, kurās būtu nepieciešama un noderīgāka rīcība Eiropas līmenī. Jūsu ieteikumi un ierosinājumi palīdzēs veidot stratēģiju, kuras mērķis ir stiprināt saziņu starp paaudzēm un nodrošināt, ka mūsu politikā un lēmumu pieņemšanā tiek ievērotas pašreizējo un nākamo paaudžu intereses.

Šis "Informācijas komplekts" palīdzēs jums soli pa solim. Tam ir trīs daļas un pielikums ar papildu resursiem.

- 1. PROCESS:**
KAS IR EIROPAS PILSOŅU PANEĻDISKUSIJAS? 4
- 2. KOMPETENCE:**
PIE KĀ STRĀDĀŠU? 6
- 3. TEMATS:**
KAS MAN JĀZINA PAR STARPPAAUDŽU TAISNĪGUMU? 8

1/Process

Kas ir Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas?

Eiropas pilsoņu paneļdiskusijās pulcējas pēc nejaušības principa atlasīti cilvēki no visām 27 dalībvalstīm, lai apspriestu gaidāmās iniciatīvas, kas ir svarīgas ES nākotnei. Tagad laiks jūsu dalībai ar galveno uzmanību uz taisnīguma nodrošināšanu starp paaudzēm. Jūs pievienosities 149 citiem pilsoņiem no visām dalībvalstīm, kas atlasīti, lai atspoguļotu ES pilsoņu daudzveidību, piemēram, vecuma, dzimuma vai valstspiederības ziņā. Trešā daļa diskusiju dalībnieku būs jaunāki par 29 gadiem; tas nodrošinās, ka diskusijas patiešām notiek starp paaudzēm. Kopā jūs izveidosiet Eiropas pilsoņu paneļdiskusiju par starppaaudžu taisnīgumu.

Pilsoņu paneļdiskusijas Eiropas līmenī pirmo reizi tika izveidotas 2021.–2022. gada konferencē par Eiropas nākotni. Konference parādīja, cik vērtīgs var būt pilsoņu ieguldījums, un 800 pēc nejaušības principa atlasītie pilsoņi lūdza vairāk iespēju iesaistīties ES lēmumu pieņemšanā. Atbildot uz to, Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena pilsoņu paneļdiskusijas regulāri iekļāva Eiropas politikas veidošanā.

Kopš tā laika iedzīvotāji ir strādājuši pie tādiem tematiem kā [pārtikas izšķērdēšana](#), [virtuālo pasaulu veidošana](#), [mācību mobilitātes veicināšana](#), [energoefektivitāte](#), [naids sabiedrībā](#) un [ES ilgtermiņa budžets](#).

KĀ ŠĪ EIROPAS PILSONU PANEĻDISKUSIJA PAR STARPPAAUDŽU TAISNĪGUMU NORISINĀSIES?

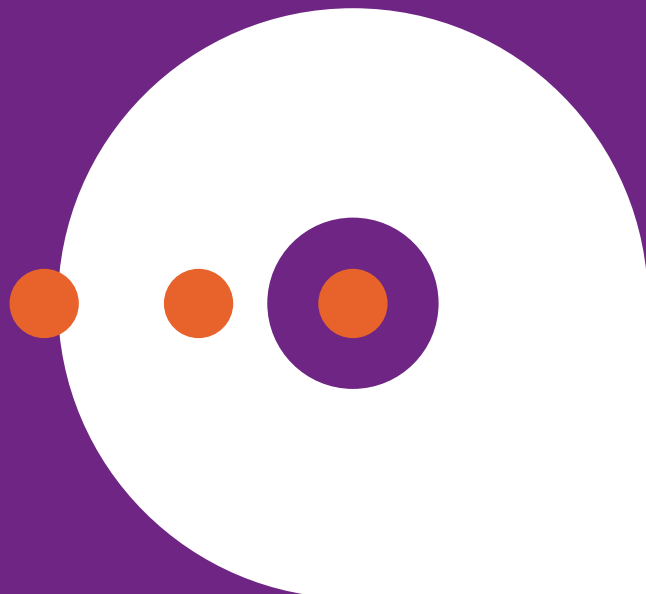
Jūs strādāsiet **mazās grupās** (katrā aptuveni 12 cilvēki) un **lielākās sesijās**, kurās visi sanāk kopā (sauktas par "plenārsesijām"). Mazajās grupās jūs padziļināti izpētīsiet šo tematu, apmainīsieties viedokļiem un izstrādāsiet idejas par galīgajiem ieteikumiem. Plenārsesijās jūs varēsiet dalīties pārdomās, uzklaušt cits citu un ekspertus un sniegt atsauksmes par citu mazo grupu idejām. Procesa beigās ieteikumus pieņems visa paneļdiskusija.

Jūs varēsiet runāt tajā ES valodā, kurā jums visvieglāk sazināties, jo **profesionāli tulki** nodrošinās, ka visi saprot cits citu visās 24 oficiālajās ES valodās.

Jūs atbalstīs arī:

- **Zināšanu komitejas eksperti**, kuri varēs atbildēt uz jūsu jautājumiem, izskaidrot tematu un sniegt pamatinformāciju gan par starppaaudžu taisnīgumu, gan par ES. Jūs arī apmainīsieties viedokļiem ar pilsoniskās sabiedrības, ES iestāžu un akadēmisko aprindu pārstāvjiem;
- **koordinatori**, kas palīdz mazo grupu sesijām noritēt nevainojami un nodrošina, ka ikviens var izteikties un tikt uzklauts;
- **Eiropas Komisijas darbinieki**, kuri klausīsies jūsu diskusijas un ņems vērā jūsu ieguldījumu darbā pie stratēģijas starppaaudžu taisnīguma jomā.

Daži **novērotāji**, piemēram, akadēmiskie pētnieki, iespējams, sekos līdzi jūsu sesijām, bet diskusijās nepiedalīsies. **Žurnālisti un mediji** var arī lūgt intervēt dalībniekus, lai tie dalītos pieredzē ar plašāku sabiedrību, taču tas ir brīvprātīgi, un jums nebūs jāpiedalās nevienā intervijā, ja nevēlēsieties to darīt.

Jūs tiksieties ar pārējiem dalībniekiem trīs reizes: divas reizes klātienē Briselē un vienu reizi tiešsaistē.

- **1. sesija**
2025. gada 12.–14. septembrī (Briselē)
- **2. sesija**
2025. gada 17.–19. oktobrī
(tiešsaistē, izmantojot videokonferenču rīku)
- **3. sesija**
2025. gada 14.–16. novembrī (Briselē)

Lūdzu, ņemiet vērā sanāksmju grafiku un nodrošiniet savu dalību katrā sesijā! Praktisku problēmu gadījumā palīdzēs mūsu atbalsta komanda. Ja jums ir kādas medicīniskas vajadzības, dariet mums to zināmu — atbalsts būs pieejams uz vietas vai viesnīcas reģistratūrā. Ja jums ir piekļuves vai atbalsta vajadzības, varat lūgt **pavadošo personu** jums palīdzēt paneldiskusijas laikā. Ja esat nepilngadīgs, jums ir jāierodas kopā ar pavadoni. Tomēr paneldiskusijās var piedalīties tikai pēc nejaušības principa atlasīti pilsoņi. Pavadošās personas tiek aicinātas pievienoties kā novērotāji un apmeklēt saviesīgos pasākumus.

Katru vakaru (ceturtdien, piektdien, sestdien) mēs organizēsim neformālus **saviesīgus pasākumus**, piemēram, vakariņas vai pieņemšanu. Tā būs lieliska iespēja tikties ar citiem dalībniekiem no jūsu izcelsmes valstīm un no visas ES. Dalība ir brīvprātīga, taču mēs sirsnīgi mudinām jūs pievienoties! Ja jums nepieciešama palīdzība, ir kādi jautājumi vai pamanāt kaut ko, kam nevajadzētu notikt, lūdzu, sazinieties ar **amatpersonu iekļautības jautājumos**.

Papildus paneldiskusijai mēs rīkojam arī **tiešsaistes debates Pilsoņu iesaistes platformā**, kur ikviens ES pilsonis var dalīties ar savām idejām par starppaaudžu taisnīgumu. Aicinām ģimeni, draugus un kolēģus pievienoties šai sarunai un dalīties ar savu viedokli tiešsaistē.

Varat arī publicēt informāciju par savu pieredzi sociālo mediju paneldiskusijā. Lūdzu, neizpaužiet citu dalībnieku personisko informāciju vai viedokļus un ievērojiet visu dalībnieku privātumu!

2 / Kompetence

Pie kā strādāšu?

2026. gada pirmajā pusē Eiropas Komisija pieņems stratēģiju starppaaudžu taisnīguma jomā.

ES jau ir strādājusi pie vairākām iniciatīvām, lai apvienotu dažādas paaudzes un nodrošinātu, ka tās lēmumi ir taisnīgi un atbilst dažādu paaudžu vajadzībām. 2007. gadā paziņojumā "[Paaudžu solidaritātes veicināšana](#)" galvenā uzmanība tika pievērsta ģimenes politikai. 2012. gads bija [Eiropas gads aktīvai novecošanai un paaudžu solidaritātei](#). Jaunākās iniciatīvas ietver [ES jaunatnes stratēģiju 2019.–2027. gadam](#), 2021. gada Zaļo grāmatu par novecošanu "Paaudžu solidaritātes un savstarpējās atbildības veicināšana" un 2023. gada paziņojumu "[Demogrāfiskās pārmaiņas Eiropā: rīkkopa rīcībai](#)". ES arī izmanto tādus instrumentus kā [ES jaunatnes dialogs](#), [ES Bērnu līdzdalības platforma](#) un [Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas](#), lai atbalstītu dialogu gan dažādu paaudžu ietvaros, gan starp tām.

Domāšana par nākotni jau kādu laiku ir svarīgs ES politikas veidošanas aspekts. Katru gadu Komisija publicē stratēģiskās prognozēšanas ziņojumu, lai atbalstītu ilgtermiņa plānošanu un palīdzētu politikas veidotājiem apsvērt šodienas izvēles iespējamo ietekmi uz nākamajām paaudzēm.

Politikas pamatnostādnes 2024.–2029. gadam, kas ir Eiropas Komisijas priekšsēdētājas izstrādātais piecu gadu stratēģiskais plāns, ir norādīts, ka šodien pieņemtajiem lēmumiem nevajadzētu kaitēt nākamajām paaudzēm un ka ir jāpanāk lielāka solidaritāte un iesaiste starp dažāda vecuma cilvēkiem. Lai to nodrošinātu, komisāram Glenam Mikallefam ir uzdots izstrādāt stratēģiju starppaaudžu taisnīguma jomā, lai "apzinātu, kā mēs varam stiprināt saziņu starp paaudzēm un nodrošināt, ka visā mūsu politikas un likumdošanas procesā tiek ievērotas pašreizējo un nākamo paaudžu intereses".

Komisijas stratēģija starppaaudžu taisnīguma jomā būs pirmā šāda veida stratēģija ES līmenī. Tā atbilst globālajiem centieniem izmantot ilgtermiņa pieeju plānošanai un politikai. 2024. gada septembrī pasaules līderi pieņēma [Nākotnes paktu](#), kas ietver apņemšanos aizsargāt nākamo paaudžu vajadzības un nodrošināt, ka lēmumi tiek pieņemti, paturot prātā viņu intereses.

Stratēģija starppaaudžu taisnīguma jomā nebūs likums. Tas būs paziņojums, kas ir oficiāls ES dokuments, kurā izklāstīti nodomi, plānotā politika un prioritātes. Tas būs politikas dokuments, kurā paskaidrots, kāpēc ir svarīgi nodrošināt taisnīgumu starp paaudzēm, kādi pasākumi ir nepieciešami un iespējami Eiropas līmenī un kā šo perspektīvu var ievērot visā mūsu politikas un lēmumu pieņemšanas procesā. Mērķis ir panākt taisnīgāku Eiropu ikvienam — tagad un nākotnē.

JŪSU UZDEVUMS

Jūs kā paneļdiskusijas dalībnieka uzdevums ir dalīties ar idejām un viedokļiem par starppaaudžu taisnīgumu un palīdzēt izstrādāt ieteikumu kopumu, kas tiks adresēts Eiropas Komisijai. Sagatavošanās darbi, lai liktu pamatus stratēģijai, jau no paša sākuma ir veidoti tā, lai tie būtu iekļaujoši un līdzdalīgi. Līdz šim ir bijis iesaistīts plašs ieinteresēto personu loks — no starptautiskām organizācijām līdz politikas veidotājiem, ekspertiem, pilsoniskajai sabiedrībai un iedzīvotājiem. Kopā viņi ir izpētījuši, cik svarīgs ir taisnīgums starp paaudzēm, apzinājuši ar to saistītus jautājumus un iztēlojušies, kāda varētu būt taisnīgāka nākotne ikvienam.

Plašāku informāciju par iekļaujošu un līdzdalīgu līdzradīšanas procesu varat iegūt [šeit](#), savukārt par pirmajām atziņām, kas gūtas procesa agrīnā posmā, varat uzzināt [šeit](#). Būdam pilsoņu paneļdiskusijas dalībnieks, jūs varēsiet turpināt šo darbu, vienlaikus iepazīstinot ar savām idejām un izpētot jaunas jomas, kuras, jūsuprāt, ir pelnījušas uzmanību.

Turklāt jūs palīdzēsiet izpētīt šādu galveno jautājumu:

Kas mums šodien būtu jādara, lai Eiropas Savienība būtu taisnīga pret visām pašreizējām un nākamajām paaudzēm?

Jūs aplūkosiet šo jautājumu no diviem galvenajiem aspektiem:

- 1. Kā mēs varam nodrošināt, ka šodien pieņemtie lēmumi nekaitē nākamajām paaudzēm, vienlaikus ievērojot gan pašreizējo, gan nākamo paaudžu intereses?**
- 2. Kā mēs varam stiprināt saziņu, solidaritāti un paaudžu iesaisti?**

Kopā ar citiem paneļdiskusijas dalībniekiem ar ekspertu un koordinatoru atbalstu jūs izpētīsiet šos jautājumus trīs sesijās.

1. SESIJA: Jūs uzzināsiet vairāk par šo tematu un kopīgi pārdomāsi, kādai vajadzētu būt taisnīgai Eiropai. Jūs apsvērsiet dažādus redzējumus un apzināsiet pasākumus, kas vajadzīgi, lai tos pārvērstu realitātē.

2. SESIJA: Jūs sāksiet darbu pie ierosinājumiem, kā veidot stratēģijas saturu. Jūs uzklausi ekspertus, pētniekus un radošos domātājus, tad strādāsi grupās, lai izstrādātu konkrētas idejas un priekšlikumus.

3. SESIJA: Jūs pilnveidosi savas idejas un priekšlikumus. Galu galā tie kļūs par galīgajiem ieteikumiem, kas tiks adresēti Eiropas Komisijai. Par ieteikumiem balsos un tos pieņems šīs pēdējās sesijas beigās.

Līdz paneļdiskusijas beigām jūsu kopīgais redzējums, prioritātes un ieteikumi tiks izmantoti notiekošajās pārdomās saistībā ar stratēģijas izstrādi starppaaudžu taisnīguma jomā. Eiropas Komisija publicēs arī šīs Eiropas pilsoņu paneļdiskusijas galīgo ziņojumu, tostarp paneļdiskusijā pieņemtos ieteikumus (piemēram, [šeit](#) ir pēdējās pilsoņu paneļdiskusijas ziņojums "Par jaunu Eiropas budžetu, kas atbilst mūsu mērķiem").

3 / Temats

Kas man jāzina par starppaaudžu taisnīgumu?

Mūsdienu lielo problēmu, piemēram, klimata pārmaiņu, demogrāfisko pārmaiņu, nevienlīdzības vai globālās nestabilitātes, risināšana nozīmē pārdomāt, kā mēs dzīvojam un pieņemam lēmumus kā sabiedrība. Šīs norises rada politisku spiedi un konfliktus, taču tās ir arī savlaicīga iespēja ES rīkoties proaktīvi. Tāpēc steidzamāk nekā jebkad agrāk ir bijis jādomā par taisnīgumu starppaaudzēm. Mums ir vajadzīga jauna virzība, kas ietver visus: jauniešus, vecākas paaudzes un vēl nedzimušos.

Viens no šīs pilsoņu paneļdiskusijas uzdevumiem ir noteikt, ko dalībnieku skatījumā nozīmē starppaaudžu taisnīgums, un to pārvērst konkrētu ieteikumu kopumā. Piemēram, pamatojoties uz esošajām akadēmiskajām un praktiskajām perspektīvām, tas varētu ietvert paaudžu sadarbības veicināšanu un uz nākotni vērstas pieejas veicināšanu. Tas lēmumu pieņemšanas procesā varētu ietvert cilvēku un kopienu tagadējās un nākotnes sociālās, ekonomiskās, vidiskās labklājības un kultūrlabklājības aspektu apsvēršanu un lielāku uzsvāri uz ilgtermiņa apsvērumiem līdztekus īstermiņa vajadzībām.

Šīs pieejas mērķis nav atrast perfektu nākotni. Tā vietā tiek atzīts, ka dažādiem cilvēkiem un paaudzēm ir atšķirīgas vajadzības, vēlmes un cerības un ka viņiem visiem vajadzētu būt iespējai ietekmēt savas nākotnes veidošanu. Mērķis ir veidot sabiedrību, kurā visu pašreizējo paaudžu vajadzības tiek apmierinātas, neapdraudot nākamo paaudžu spēju apmierināt savas vajadzības, lai vienas paaudzes progress netiktu panākts uz citas paaudzes rēķina.

Starppaaudžu taisnīgums atbalsta arī galvenos ES principus, piemēram, vienlīdzīgas iespējas, sociālo aizsardzību, labu veselības aprūpi un piekļuvi

pamatpakalpojumiem. Tas var palīdzēt risināt nabadzības un diskriminācijas problēmu jaunus veidos: nevis pieņemot, ka vecums vien padara cilvēkus neaizsargātus, bet gan pilnībā izvērtējot katra cilvēka situāciju kopumā.

Šāds domāšanas veids var veicināt noturīgāku un iekļaujošāku sabiedrību Eiropā. Tas mudina politikas veidotājus ņemt vērā to, kā cilvēku dzīve mainās laika gaitā un kā īstermiņa lēmumi var ietekmēt ilgtermiņa perspektīvas. Starppaaudžu taisnīgums nozīmē taisnīgas un ilgtspējīgas nākotnes veidošanu kopā.

UZ KĀDIEM ASPEKTIEM TAS ATTIECAS?

Ar ieinteresēto personu un ekspertu līdzdalību Komisija ir noteikusi trīs galvenās jomas, kurās starppaaudžu taisnīgums var palīdzēt veidot Eiropas nākotni:

1. Labāka pārvaldība un demokrātiska līdzdalība

Ir jāstiprina sistēmas un iestādes, lai labāk apsvērtu ilgtermiņa perspektīvas. Tas varētu nozīmēt gan pašreizējo, gan nākamo paaudžu interešu ņemšanu vērā politikas veidošanā un demokrātiskajos procesos. Politiskie lēmumi bieži vien atbilst steidzamām īstermiņa vajadzībām, kas var apgrūtināt konsekvēntas uzmanības pievēršanu problēmām, kuras attīstās lēnāk.

2. Ilgtermiņa problēmu kopīga risināšana

Tādi jautājumi kā klimata pārmaiņas, piesārņojums, demogrāfiskās pārmaiņas, taisnīga piekļuve mājokļiem, uz nākotni vērsta izglītība un inovācijas trūkums ietekmē visas paaudzes. Šo ilgtermiņa problēmu risināšana varētu sniegt ilgstošus ieguvumus nākamajām paaudzēm. Strādājot kopā visās vecuma grupās, mēs varam palīdzēt rast līdzsvarotākus un ilgtspējīgākus risinājumus, kas atspoguļo ilgtermiņa perspektīvu.

3. Cilvēku aizsardzība un spēcīgāku kopienu veidošana

Apvienojot spēkus, mēs tagad un nākotnē varam labāk atbalstīt tos, kam tas nepieciešams, uzlabojot piekļuvi veselības aprūpei, aprūpes pakalpojumiem un būtiskiem resursiem, vienlaikus veicinot sociālās sistēmas, kas ir noturīgākas pret pārmaiņām un nākotnes izaicinājumiem.

KO VARĒTU IEKĻAUT STRATĒGIJĀ STARPPAAUDŽU TAISNĪGUMA JOMĀ?

LABĀKA PĀRVALDĪBA UN DEMOKRĀTISKA LĪDZDALĪBA

Sabiedriskajā politikā būtu jāņem vērā gan šodiena, gan rītdiena, raugoties tālāk par tagadni, lai aizsargātu nākamo paaudžu labklājību. ES jau ir instrumenti, kas var atbalstīt rīcību ar ilgtermiņa perspektīvu, koncentrējoties uz starppaaudžu taisnīgumu.

Ilgtermiņa domāšana nozīmē cilvēku iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā. Demokrātijā ikvienam, kuru ietekmē lēmumi, jābūt iespējai paust savu viedokli. Taču politika bieži vien neatspoguļo visu vecuma grupu, tostarp jauniešu un vēl nedzimušo, viedokļus.

Lai pieņemtu taisnīgus un uz nākotni vērstus lēmumus, būtiski ir arī noteikt skaidrus mērķus un piešķirt nepieciešamos resursus. ES mērķis ir uzlabot ne tikai ekonomikas izaugsmi, bet arī sociālo, vidisko labklājību un kultūrlabklājību. Tiek pēti jauni progresā mērīšanas veidi, piemēram, satvars, kas vērsts uz iekļaujošu un ilgtspējīgu labklājību, lai palīdzētu nodrošināt, ka gan pašreizējās, gan nākamās paaudzes var labi dzīvot.

ILGTERMIŅA PROBLĒMU KOPĪGA RISINĀŠANA

Klimata pārmaiņas, bioloģiskās daudzveidības zudums un piesārņojums apdraud nākamo paaudžu tiesības uz tīru, veselīgu un ilgtspējīgu vidi. Ir svarīgi rīkoties jau tagad. Tas nozīmē, ka rūpīgi jāapsver ilgtermiņa riski un jānodrošina, ka mēs strādājam planētas iespēju robežās. ES tiesību aktos un stratēģijās, piemēram, Dabas atjaunošanas aktā un Eiropas Klimata aktā, jau ir iekļauts starppaaudžu taisnīgums.

Debates par taisnīgu valdības parāda līmeni starp paaudzēm notika pat pirms tam, kad diskusijās par starppaaudžu taisnīgumu tika apspriesta vides un klimata krīze. Galu galā valdībām ir parāds kopš nacionālo valstu pastāvēšanas, un šāds parāds, visticamāk, saglabāsies tik ilgi, kamēr pastāvēs nacionālās valstis. Šis šķietami sausais temats vienmēr ir bijis svarīgs starppaaudžu taisnīguma kontekstā.

Tehnoloģijas ne tikai veicina progresu, bet arī rada riskus. Galvenie apdraudējumi — no kodolieročiem līdz klimata katastrofām — liecina par nepieciešamību pēc inovācijas, kas aizsargā planētu, cilvēkus un kopīgās vērtības. ES piemēro divus galvenos principus, kas līdzsvaro inovāciju ar nākamo paaudžu aizsardzību: piesardzības princips (lai novērstu nopietnu kaitējumu) un inovācijas princips (lai atbalstītu jaunas idejas).

2008. gada finanšu krīze, Covid-19 pandēmija un citas globālas pārmaiņas, piemēram, sabiedrības novecošana un klimata pārmaiņas, ir radījušas bažas par taisnīgumu attiecībā uz jauniešiem un nākamajām paaudzēm. Šīs bažas ietver publisko finanšu ilgtspēju, sociālo mobilitāti un vienlīdzīgu piekļu pamatpakalpojumiem, piemēram, veselības aprūpei, pensijām, izglītībai un sociālajam nodrošinājumam. Jauniešu nodarbinātība, elastīgi pensionēšanās modeļi un cenas ziņā pieejami mājokļi ir kopīgas problēmas visā ES.

CILVĒKU AIZSARDZĪBA UN SPĒCĪGĀKU KOPIENU VEIDOŠANA

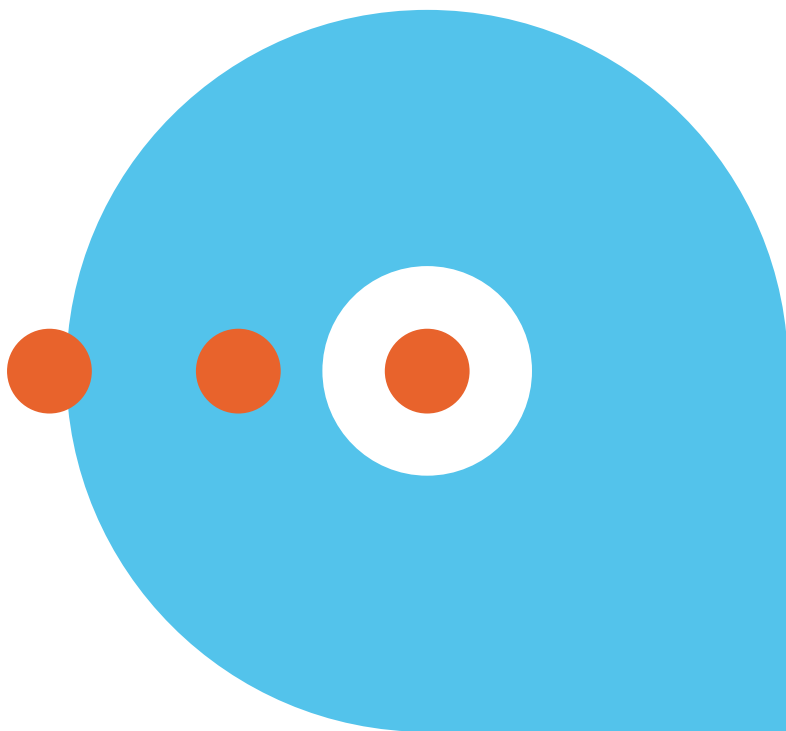
Jautājumi, kas apspriesti saistībā ar taisnīgumu starp paaudzēm, ietver veselību, aprūpi, drošību, digitālo iekļaušanu un piekļuvi pakalpojumiem. Plānojot visu mūžu un domājot par nākotni, mēs varam radīt risinājumus, kuros ņemtas vērā visu cilvēku vajadzības.

Ģeopolitisko risku dēļ sagatavotība un drošība ir steidzamas prioritātes. Drošības problēmu risināšana ir ārkārtīgi svarīga, lai nodrošinātu stabilitāti un aizsargātu iedzīvotājus. Ir būtiski atzīt, ka miers joprojām ir pamatnosacījums cilvēku labklājībai un sabiedrības ilgtermiņa attīstībai. Tikai miermīlīgā vidē cilvēki var pilnībā īstenot savu potenciālu, un tam ir ilgstoša ietekme uz nākamo paaudžu dzīves kvalitāti un iespējām. Domājot par starppaaudžu jautājumiem, iespējams vēl vairāk samazināt riskus neaizsargātām grupām un uzlabot ilgtermiņa noturību.

Veselības aprūpes sistēma, kā arī aprūpes sistēmas saskaras ar lielām problēmām. Cilvēki dzīvo ilgāk, un aprūpes izmaksas pieaug. Šīs pārmaiņas var padziļināt nevienlīdzību. Ilgtermiņa domāšana un uzticēšanās iestādēm ir būtiska, lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi veselības aprūpes pakalpojumiem, kas atbilst ikviena cilvēka vajadzībām gan šodien, gan nākotnē.

Sociālā kohēzija savieno paaudzes un veido spēcīgākas kopienas, veicinot savstarpēju atbalstu, kopīgas vērtības un sadarbību starp dažādām vecuma grupām. Kad dažāda vecuma un izcelsmes cilvēki apvienojas, izmantojot mentorēšanu, kopienas programmas vai kopīgus projektus, viņi apmainās ar zināšanām un prasmēm, apvienojot tradīcijas ar inovāciju, lai bagātinātu kolektīvo labklājību. Tas palīdz novērst atstumtību un veicina noturību. Šādas pieejas var palīdzēt apkarot diskrimināciju vecuma dēļ, uzlabot paaudžu mobilitāti un atdzīvināt tādas nozares kā lauksaimniecība.

Eiropas sociālo tiesību pīlārs ietver piekļuvi pamatpakalpojumiem, piemēram, transportam, enerģētikai un finansējumam. Šiem pakalpojumiem jābūt kvalitatīviem, piekļūstamiem, pieejamiem cenas ziņā un pieejamiem vietējā līmenī. Vajadzības pilsētās un lauku apvidos var atšķirties, un šodien pieņemtie lēmumi ietekmēs šo pakalpojumu turpmāko attīstību. Tāpēc ļoti svarīga ir ilgtermiņa plānošana.

STARPPAAUDŽU TAISNĪGUMA PIEMĒRI ES

Kopš Eiropas Savienības izveides tā ir iecerēta kā ilgtermiņa “projekts”, kura mērķis ir nodrošināt mieru, labklājību un pārticību saviem iedzīvotājiem — gan šodien, gan nākamajām paaudzēm. Solidaritātei un paaudžu sadarbībai ir bijusi būtiska nozīme šajā redzējumā, kā akcentēts Šūmana deklarācijā, kurā uzsvērts, ka Eiropas Savienība ir jāveido, balstoties uz sasniegumiem, kas rada “de facto solidaritāti”. Gan Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 3. punktā, gan Pamattiesību hartā ir noteikti pienākumi nākamajām paaudzēm, uzsverot Eiropas projekta tālredzīgumu.

Visā Eiropas Savienībā un ārpus tās ir vairāki pozitīvi piemēri, kad kopienas radošā un jaunā veidā saskārās ar jautājumu par starppaaudžu taisnīgumu. Tālāk ir sniegts tādu piemēru saraksts, kas varētu palīdzēt pilsoņu paneļdiskusijas dalībniekiem iztēloties, kāda varētu būt starppaaudžu taisnīga perspektīva praksē.

TĪBINGENE

Vācijas pilsētā Tībingenē pašvaldības teātris iestudēja lugu, kurā tika aplūkoti draudi, ko rada īstermiņa domāšana un nākotnes atstāšana novārtā. Lai palīdzētu auditorijai saprast, ka daudzi dzīvos vēl ilgi pēc šo draudu rašanās, dažas vietas auditorijā bija rezervētas nākamajām paaudzēm. Šajās sēdvietās bija vārdi un dzimšanas datumi, un dalībniekiem tika lūgts atstāt tās tukšas. Šis spēcīgais žests bija spilgts atgādinājums, ka mūsu šodien pieņemtajiem lēmumiem ir ilgstoša ietekme uz nākotni.

AMSTERDAMA

Deviņdesmito gadu beigās Amsterdamas apkaimē notika būtiskas pārmaiņas, jo daudzi Turcijas un Marokas imigranti pārcēlās uz dzīvi, radot jaunas kultūras, kā arī atverot veikalus un mošejas. Tajā pašā laikā daudzas nīderlandiešu ģimenes pārcēlās prom, atstājot vecāka gadagājuma nīderlandiešu iedzīvotājus, kuri sāka justies kā svešinieki savā teritorijā. Nebija tieša konflikta, taču cilvēki turējās savrup, un pieauga spriedzes un atsvešinātības sajūta. Tas mainījās, kad Amsterdamas Vēstures muzejs sāka stāstījuma projektu, lai apkopotu ilggadējo nīderlandiešu iedzīvotāju atmiņas. Laika gaitā imigranti pievienojās projektam, daloties stāstos ne tikai par Amsterdamu, bet arī par mazajiem ciematiem, no kuriem viņi bija nākuši. Šie stāsti atbalsojās cilvēkos, un izrādījās, ka viņu lauku pagātne nebija tik atšķirīga no nīderlandiešu iedzīvotāju vecvecāku pagātnes. Projekts ir lielisks piemērs tam, kā reālas pārmaiņas var panākt, vienkārši uzklusot cits citu, un kā necerēti partneri, piemēram, muzejs, var palīdzēt apvienot kopieni, atdzīvinot kolektīvās atmiņas un daloties tajās, lai veidotu starppaaudžu un starpkultūru saiknes.

SARAGOSA

Projekts “**Door Breakers**” Saragosā ir vēl viens starppaaudžu taisnīguma piemērs īstenošanā. Atšķirībā no Amsterdamas projekta tas ir vērsts uz jaunāko paaudžu interesēm un vajadzībām. Šī iniciatīva dod iespēju jauniešiem vecumā no 16 līdz 21 gadam kļūt par aktīviem padomdevējiem pilsētas muzejos. Tieši iesaistot jauniešus lēmumu pieņemšanā, izvēloties, ko izstādīt un kā uzrunāt plašāku kopienu un muzeju apmeklētājus, projekts nodrošina, ka muzeji atspoguļo arī jaunāko iedzīvotāju intereses, radošumu un vajadzības. Jaunie konsultanti ierosina uzlabojumus, izstrādā pasākumus un palīdz veidot stratēģijas, lai piesaistītu un iesaistītu savus līdzbiedrus, padarot kultūru pieejamāku un atbilstošāku jaunajām paaudzēm. Turklāt projekts dod jauniešiem reālu interesi savas kopienas kultūras dzīvē, atzīstot, ka mūsdienu jaunieši manto kultūras iestādes, un mudinot viņus uzņemties atbildību par kultūras mantojuma saglabāšanu un inovāciju.

MALME

Varvsstaden pārveide Malmē ir vēl viens pārliecinošs starppaaudžu taisnīguma piemērs. Šis inovatīvais pilsētu attīstības projekts ir vērsts ne tikai uz vēsturiskās teritorijas atdzīvināšanu, bet arī uz ilgtspējīgas nākotnes nodrošināšanu visu vecumu cilvēkiem, tostarp tiem, kas vēl nav dzimuši. Saglabājot un pārprofilējot esošās ēkas un materiālus, Varvsstaden projekts līdz minimumam samazina atkritumus un CO2 emisijas, atstājot mazāku vidisko pēdu nākamajām paaudzēm.

Iniciatīva ietver “materiālu banku”, kas katalogizē materiālus no demontētām struktūrām atkalizmantošanai, ietverot apņemšanos ievērot aprites ekonomikas principus. Projekts arī veicina kopienas iesaisti un ietver sadarbīgu pārvaldību, saskaņojot attīstības mērķus ar kopienas vajadzībām. Šāda pieeja ne tikai godina apgabala rūpniecisko mantojumu, bet arī rada dinamiskas un iekļaujošas telpas, kurās dažādas paaudzes var dzīvot, strādāt un attīstīties kopā. Piešķirot prioritāti ilgtspējai un kopienas iesaistei, Varvsstaden parāda, kā pārdomāta pilsētplānošana var sniegt labumu gan pašreizējiem, gan nākamajiem iedzīvotājiem, nodrošinot, ka šodienas vajadzības neapdraud nākotnes iespējas.

VARŠAVA

Polija paziņoja, ka 2024. gada rudenī sāks projekts “**Paaudžu skola**”, kura mērķis ir atvērt skolas pasākumiem, kuros iesaistīti seniori un jaunieši, lai veicinātu paaudžu sadarbību un savstarpēju mācīšanos. Izglītības ministre Barbara Novacka akcentēja šo projektu Eiropas paaudžu solidaritātes dienā, uzsverot, cik svarīgi ir veicināt paaudžu saiknes mūsdienu sadrumstalatajā sabiedrībā un veicināt zināšanu apmaiņu, kurā jaunieši gūst labumu no vecāka gadagājuma cilvēku pieredzes, bet vecāka gadagājuma cilvēki apgūst jaunas prasmes, piemēram, digitālo prātību, no jauniešiem.

Šo iniciatīvu papildināja plašāks “**Paaudžu un kultūru dialoga**” satvars, kurš tika veicināts Polijas prezidentūras laikā Eiropas Savienības Padomē 2025. gada pirmajā pusē un kurā uzsvērtā kultūras spēja darboties kā tiltam, kas savieno dažādas tradīcijas, valodas un pieredzi. Kopā šo centienu mērķis ir integrēt taisnīgumu un solidaritāti starp paaudzēm visā izglītībā un kopienas dzīvē, nodrošinot, ka vairākas paaudzes aktīvi piedalās kopīgās sociālajās un kultūras telpās.

KĀ BŪTU, JA... JŪS VARĒTU IEDOMĀTIES, KĀDA IZSKATĀS TAISNĪGA NĀKOTNE VISĀM PAAUDZĒM?

Pareizo jautājumu uzdošana bieži vien ir tikpat svarīga kā pareizo atbilžu atrašana. Tālāk atradīsiet desmit **jautājumus** “**Kā būtu, ja...**”, kas paredzēti, lai rosinātu pārdomas, iedvesmotu un atvērtu prātu jaunām perspektīvām. Atvēliet laiku, lai tos izskatītu. Uz tiem nav paredzēts atbildēt nekavējoties. Drīzāk ļaujiet tiem jūs virzīt un iedvesmot jūs visā pilsoņu paneldiskusijas procesā. Mēs ar nepacietību gaidām iespēju kopā ar jums izpētīt šos un citus jautājumus.

Kā būtu, ja... šodien pieņemtajos lēmumos tiktu ņemta vērā nevienlīdzība, ko tie varētu radīt nākotnē?

Kā būtu, ja... vecuma dažādība tiktu vērtēta kā stiprā puse?

Kā būtu, ja... dabai būtu iespēja paust savu viedokli? Kā būtu, ja ... rūpes par sevi, citiem un visām dzīvības formām būtu mūsu dzīves mērķis?

Kā būtu, ja... mēs veidotu noturīgas, demokrātiskas sabiedrības, kurās ikvienam ir iespēja paust savu viedokli, ticēt savai nākotnei un neviens netiktu atstumts?

Kā būtu, ja... izglītība palīdzētu visu vecumu cilvēkiem iegūt dzīves prasmes, dalīties zināšanās no paaudzes paaudzē un uzlabot kolektīvo labklājību?

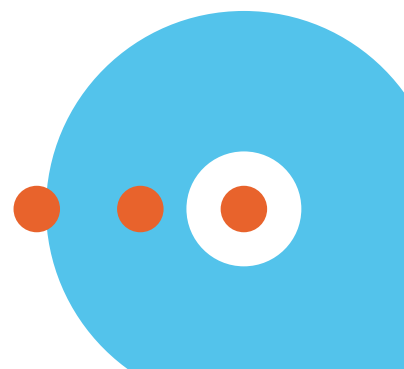
Kā būtu, ja... katrai pilsētai, reģionam un/vai valstij būtu (starppaaudžu) padome, kas aizstāvētu pašreizējo un nākamo paaudžu tiesības uz veselīgu planētu?

Kā būtu, ja... finanšu lēmumu pamatā būtu skaidrs princips “nekaitēt”, tostarp nākamo paaudžu perspektīva?

Kā būtu, ja... kooperatīvo (starppaaudžu) mājokļu modeļi būtu būtisks sabiedriskās politikas stūrakmens?

Kā būtu, ja... ikvienam būtu laiks, resursi un līdzekļi, lai tieši piedalītos politikas veidošanā?

Kā būtu, ja... stāsti, ko mēs šodien stāstām, veidotu nākotni un kļūtu par pamatu nākotnes politikas izstrādei?

4 / Papildu resursi

Vēlaties sīkāk izpētīt šo tematu? Tālāk atradīsiet sarakstu ar resursiem, kurus jums atlasījusi Eiropas Komisija, kā arī Zināšanu komitejas ārējie eksperti. Jums nav jāizlasa vai jānoskatās visi (vai vispār kāds) no tiem, bet, ja vēlaties uzzināt vairāk, tie var kalpot kā viegls, pieejams un noderīgs ievads par šo tematu.

Ierosināto resursu saraksts:

Ja esat ieinteresēts un vēlaties gūt iedvesmu:

- Starppaaudžu taisnīguma diena (raidieraksts); Starppaaudžu taisnīguma ieviešana: globāla kustība (7 epizodes, angļu valodā): <https://www.buzzsprout.com/2273376/episodes/13926495-introducing-intergenerational-fairness-a-global-movement>
- Jauns starppaaudžu līgums (tīmekļvietne angļu valodā): <https://www.if.org.uk/research-posts/a-new-intergenerational-contract/>
- Nākamo paaudžu komisārs no Velsas (video, angļu valodā): Paldies no Ameerah. 2050. gads, Cymru.
- Roman Krznaric. *Kā būt labam priekštecim* | TED saruna (video, angļu valodā ar subtitriem).
- An intro to Intergenerational Fairness in Europe: The Imperative, the Journey, & the Opportunity [Ievads starppaaudžu taisnīgumā Eiropā: nepieciešamība, ceļojums un iespējas]: <https://playingwithtime.substack.com/p/dispatches-8-an-intro-to-intergenerational> (raksts angļu valodā)
- Starppaaudžu taisnīgums 90 sekundēs (video, angļu valodā): <https://youtu.be/64XpINtIdAQ>
- “TED-Ed Future Forward” — nākotnes pratība; kā jūs varat iepazīties ar nākotni <https://ed.ted.com/future-forward>

Ja vēlaties turpināt:

- Krznaric, Roman (2021). *The good ancestor: how to think long in a short-term world* [Labais priekštecis: kā domāt ilgtermiņā īstermiņa pasaulē]. Londona: Wh Allen (grāmata)
- Fair public policies for all generations. An assessment framework [Taisnīga sabiedriskā politika visām paaudzēm. Novērtējuma tvērums]: <https://gulbenkian.pt/de-hoje-para-amanha/en/public-policies/> (angļu valodā)
- Niels de Fraguier (2025). *Rethinking Generation: An Invitation to embrace a Life-Centered approach* [Paaudžu pārvērtēšana: aicinājums pieņemt uz dzīvi vērstu pieeju] (raksts angļu valodā)
- ESAO (2020). *Governance for Youth, Trust and Intergenerational Justice* [Pārvaldība jaunatnes, uzticēšanās un starppaaudžu taisnīguma labā]. Salīdzinošs novērtējums par politiku, tiesību aktiem, institucionālajām spējām un pārvaldības instrumentiem, ko valstu valdības un Eiropas Savienība ievieš, lai veicinātu iespēju nodrošināšanu jauniešiem un starppaaudžu taisnīgumu (angļu valodā).

